

Право на държавите-членки - Белгия

Настоящият раздел съдържа кратък преглед на различните източници на правото в Белгия.

1. Какви правни инструменти или „източници на правото“ определят правните норми?

Правото е съвкупност от правни норми — писани или неписани, които уреждат социални отношения както между гражданите и властите, така и между самите граждани, и също така организират публичната администрация.

Прави се разлика между **формални** и **материални източници**. За разлика от формалните източници материалните не съдържат действителни правни норми. Примери за материални източници включват добросъвестност, справедливост и разумно поведение.

Има пет категории материални източници. Три от тях са задължителни — **законодателство, обичайно право и общите принципи на правото**. Другите два са просто „убедителни“ — **съдебна практика и правна доктрина**.

Законодателството е разгледано по-подробно в точки 3 и 5 по-долу. Законодателството се определя като писмени норми, приети от даден властимащ орган. Обичайното право се определя като неписано право, което действа, като се основава на обичаите и установените практики на хората като цяло, и по-специално на търговците. Общите принципи на правото изразяват по-висшите ценности, които дадено общество желае да зачита, например равенството между всички граждани, пропорционалността на нормите и предприетите мерки, както и принципа, че властите трябва да действат в съответствие със закона. Много от тези принципи са определени в така наречените правни максими, като например „*non bis in idem*“ (забрана за налагане на повторно наказание за едно и също нарушение) в наказателното законодателство и принципа „*lex posterior derogat legi prior*“ (последващ закон отменя предходния).

Съдебната практика и правната доктрина са убедителни източници на правото. Съдебната практика включва цялата съвкупност от решения, постановени от съдилищата. Съдебното решение е обвързващо само за страните по делото. В Белгия няма система от правни прецеденти. Единствените съдебни решения, които са всеобщо обвързващи, са тези, постановени от Конституционния съд (*Cour constitutionnelle*). Другите висши съдилища са Държавният съвет (*Conseil d'Etat*) (най-висшият административен съд) и Касационният съд (*Cour de cassation*) (най-висшият съд, който разглежда общото право).

Друг важен източник е **международното право**, което се състои по-специално от Договора за функционирането на Европейския съюз, регламентите и директивите на ЕС и Европейската конвенция за правата на човека. Освен това има много конвенции, сключени в рамките на международните институции, като ООН или Съвета на Европа (многостранни конвенции), или между Белгия и друга държава (двустранни конвенции). През последните десетилетия този източник на правото се е наложил като всеобхватен и неговото значение продължава да нараства. Много от разпоредбите, които са включени в тези инструменти, оказват пряко въздействие върху нашето ежедневие.

Сайтовете [Législation belge](#) (на френски) или [Belgische Wetgeving](#) (на нидерландски) предоставят достъп до база данни на **консолидираното законодателство на Белгия**. За търсене на нормативни текстове, които са все още в сила и са публикувани в Moniteur Belge от 1830 г. насам, могат да бъдат използвани търсачки и индекси. Все още обаче не са изцяло включени всички административни и фискални нормативни текстове, публикувани **преди 1994 г.**

2. Какъв е правният статут на общите принципи на правото, обичайното право и съдебната практика?

Вж. [въпрос 1](#).

3. Каква е йерархията на тези правни инструменти?

Лицата, които пребивават в Белгия, се подчиняват на различни категории правни норми. Те се подчиняват на норми, които са определени не само от белгийските федерални органи, но и на такива, определени от по-нисшестоящи

инстанции като провинциите и местните административни райони⁽¹⁾. Белгия също така е член на различни международни и наднационални организации, например ООН, Европейския съюз, Съвета на Европа и НАТО. Нормите, определени от тези организации, също се прилагат и за белгийските органи и население.

Не всички законодателни органи имат строго разграничени области на компетентност и не всички категории норми имат един и същи статут, така че могат да възникнат противоречия. Следователно съществува йерархия на нормите, като принципът е нормите от по-ниско равнище никога да не влизат в противоречие с такива от по-високо равнище.

Конституцията е най-важната правна норма на белгийското вътрешно законодателство. Тя урежда разделението на властите и начина, по който тези власти упражняват своите правомощия. Конституцията също така определя и основните ценности на обществото и основните права на гражданите. С решение от 27 май 1971 г. Касационният съд постановява, че всички международни и наднационални инструменти имат предимство пред националните инструменти, включително Конституцията. Ако има противоречие между регламент на ЕС и Конституцията, регламентът ще има предимство.

След Конституцията в низходящ ред се нареждат:

1. специалните закони (*lois spéciales*) (закони, които се приемат със специално мнозинство, определящи разпределението на видовете компетентност и основните правила за функциониране на публичните институции);
2. закони (*lois*), декрети (*décrets*) и наредби (*ordonnances*);
3. кралски укази (*arrêtés royaux*) и укази на правителството (*arrêtés de gouvernement*), които прилагат законите или декретите; и
4. министерски постановления (*arrêtés ministériels*).

4. Как нормите в наднационалните инструменти влизат в сила на национално равнище?

Регламентите на ЕС се прилагат пряко и белгийският законодателен орган не участва пряко в изпълнението им. Необходимо е обаче международните договори да бъдат одобрени и ратифицирани чрез вътрешното законодателство. В определени области всички законодателни органи в Белгия трябва да одобрят и ратифицират договорите, което обаче е мудна и отнемаша време процедура. Вътрешните законодателни органи също участват в прилагането на директивите на ЕС, тъй като това се изисква от вътрешното законодателство.

5. Кои са органите, които се очаква да приемат правните норми?

Три разделени конституционни власти съставляват белгийската федерална държава: законодателна власт, изпълнителна власт и съдебна власт. Законодателната власт изготвя законите, изпълнителната власт ги прилага, а съдебната власт решава споровете, които възникват в хода на прилагането на законите.

Федерална законодателна власт

Инициативата за федерално законодателство може да бъде започната от един или повече членове на Камарата на представителите, от един или повече членове на Сената, или от Краля (на практика неговите министри или държавни секретари). Това са трите компонента на законодателната власт в Белгия.

Даден закон може да се основава на предложение за закон (*proposition de loi*), внесено от член на Камарата или на Сената, или проектозакон (*projet de loi*), внесен от Краля (министрите са упълномощени от Краля да внасят проектозаконови). Предложенията за закони и проектозаконови са равнопоставени.

Инструментите за прилагане на федералното законодателство се изготвят от изпълнителната власт начело с Краля. Правомощия могат да бъдат делегирани на даден министър, от което следва и разграничението между кралските укази и министерските постановления.

Общности, региони, провинции и общини

Белгия е **федерална държава**, съставена от общности (*communautés*) и региони (*régions*). На свой ред общностите и регионите имат нормотворчески правомощия в съответствие с компетентността, която им е предоставена от Конституцията и някои специални закони.

Правомощията на общностите засягат по-специално културата и образованието, а тези на регионите — стопанската политика и опазването на околната среда. За да упражняват тези правомощия, всяка общност и всеки регион разполагат с парламент. **Общностите и регионите могат да изготвят закони**, наречени **декрети** (наредби в столичния регион Брюксел). Заедно с членовете на парламента, правителствата на общностите и регионите формират законодателната власт на

равнището на Европейския съюз, както и на регионално или общностно равнище (законодателна инициатива). Тези правителства трябва също така да прилагат всички приети декрети и наредби.

Белгия е разделена също така на **провинции** и **общини**. Провинциалните и общинските съвети (*conseils*) издават на съответното равнище **правилници** и **наредби** в областите, за които те отговарят, например обществена безопасност, събиране на отпадъци, култура, както и образованието на равнище провинция и община. Изпълнителният орган на провинцията (*collège provincial*) и общинската изпълнителна служба (*collège communal*) прилагат тези правилници (както и по-висши правни норми, каквито са законите, декретите, наредбите и указите, в рамките на своите правомощия).

На тези равнища присъстват две от трите вида власти: законодателната власт, упражнявана от парламентите на общностите и регионите, провинциалния съвет и общинския съвет, и изпълнителната власт, упражнявана от правителствата на общностите и регионите, и провинциалната и общинската изпълнителна власт. Съдебната власт не е разделена по този начин. Организацията на съдилищата е изключително компетентност на федерално равнище.

6. Каква е процедурата за приемането на тези правни норми?

Вж. [въпрос 5](#).

На федерално равнище Камарата на представителите, и при необходимост Сенатът, **гласуват проектозаконали предложения за закони**, след евентуално разглеждане от Държавния съвет. След това те се предават на **Краля**, който **дав** **а своето съгласие и ги обнародва**, след като са били **заверени от съответния министър**.

7. Как нормите с национален произход влизат в сила?

Федералното законодателство влиза в сила, след като бъде прието и обнародвано от Краля. По правило законодателството влиза в сила десет дни след публикуването в Държавния вестник на Белгия освен ако не е предвидено друго⁽²⁾.

Законодателството на дадена федерална единица на държавата — декретите и наредбите — влиза в сила и се публикува от правителството на съответната федерална единица. То влиза в сила десет дни след публикуването му в *Moniteur Belge* освен ако не е предвидено друго.

8. Как се решават противоречия между различните правни норми в рамките на държавите членки?

Противоречията между правилно приети правни инструменти могат да бъдат решени по редица начини. Йерархията на нормите позволява избягването на повечето противоречия, но ако наистина възникнат такива, те трябва да бъдат решени.

Съгласно член 142 от Конституцията единствено Конституционният съд е компетентен да преразглежда законодателството за съвместимост с правилата, уреждащи правомощията на държавата, общностите и регионите. Тези правила са установени в Конституцията и в законодателството относно институционалната реформа в белгийската федерална държава.

Конституционният съд също така е оправомощен да се произнася в случаи, когато се твърди, че законодателството нарушава гарантираните от дял II (членове 8—32) на Конституцията основни права и свободи. Те включват принципа на равенство (член 10) и забраната за дискриминация (член 11). Конституционният съд също така може да преразглежда законодателството за съвместимост с член 170 (законност в данъчното право), член 172 (равенство в данъчното право) и член 191 (защита на чуждите граждани) от Конституцията.

Вж. също [Service public fédéral Justice](#) и специалния Закон от 6 януари 1989 г. относно Конституционния съд — „*législation consolidée*“.

Държавният съвет ⁽³⁾, действащ в съответствие с член 160 от Конституцията, урежда всички противоречия между инструментите на изпълнителната власт (укази и правилници) и тези на законодателната власт. Също така има Парламентарен комитет за преразглеждане, който разглежда конфликти на интереси.

(1) Вж. [Service public fédéral Justice](#) (<https://justitie.belgium.be>), „*Législation consolidée*“, Конституцията от 1994 г. и специалния Закон от 8 август 1980 г. относно институционалната реформа, както и [федералния портал](#) под името „*La Belgique*“.

Фламандската общност с Фламандския съвет (известен също като Фламандския парламент).

Фламандската общност със Съвета на френската общност.

Немскоговорящата общност със Съвета на немскоговорящата общност.

Фламандският регион със същия Фламандски съвет.

Валонският регион със Съвета на Валонския регион.

Столичният регион Брюксел със Съвета на столичния регион Брюксел (за определени въпроси, организиран като Фламандски и френски комитети за въпроси на общността)

Общностите имат правомощия по:

1. културни дейности;
2. образование, с изключение на [...];
3. сътрудничество между общностите и международно сътрудничество, включително правомощия за сключване на договори по въпроси съгласно точки 1 и 2.

Всеки един от съветите на фламандската и френската общности издава декрети, приложими за тяхната територия, относно различни въпроси, свързани със сътрудничеството между общностите и международното сътрудничество, включително правомощия за сключване на договори. Съветът на немскоговорящата общност има същите правомощия.

Регионалните съвети имат правомощия по въпроси, свързани с териториално планиране, паметници и управление на селските райони, икономика, селско стопанство и т.н.

(2) Вж. [Service public fédéral Justice](#), „Législation consolidée“, Закон от 31 май 1961 г. относно използването на езиците в законодателството и изготвянето, публикуването и влизането в сила на законодателството и регламентите.

(3) Вж. [Service public fédéral Justice](#), „Législation consolidée“, консолидирани закони от 12 януари 1973 г. на Държавния съвет.

« [Правен ред — обща информация](#) | [Белгия — обща информация](#)

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Последна актуализация: 06/08/2019